

TORNION MARKKINOIDEN NYKYKÄYTÄNNÖN KATSOTAAN ALKANEEN v. 1933

Tornion Pirkkiön saarella sijainnut kauppapaikka on ollut kuuluisa siitä lähtien, kun Olaus Magnus vieraili siellä v. 1519. Satamassa käytyä kauppaa kutsutaan tosin markkinoiksi vasta v. 1601. Kauppiaat viipyivät markkinoilla koko kesän, mutta markkinat alkoivat varsinaisesti vasta juhannuksena.

V. 1649 Tornioon perustettiin virallisesti kolmipäiväiset vapaamarkkinat, mutta ne eivät jaksaneet elää 1690-lukua pitemmälle. V. 1718 mainitaan pidetyt neljät markkinat, mutta 1700-luvun aikana jäivät jäljelle syksyllä 6.9. pidetyt markkinat.

1700-luvulla markkinoita pidettiin syyskuussa ja joulukuussa. v. 1794 määrättiin Tornion markkinat 10.-12.3. ja 10.-14.9. päiville.

Vuoden 1809 jälkeen jatkettiin Torniossa markkinoiden pitoa entiseen tapaan maalisi- ja syyskuussa. Aikaisemmin varsin tärkeät syysmarkkinat hiljenivät jo vuosisadan puolivälin tienoissa. Vuonna 1858 oli Torniossa markkina-aikana vain joitakin joutomiehiä, kymmenkunta vaimoa ja lapsia, kalua ei ollenkaan.

Syysmarkkinat lopetettiin markkinoiden järjestelyn yhteydessä v. 1866, koska niille kertyi vain palveluskuntaa.

Kun välillä v. 1904 oli lopetettu kevätmarkkinatkin otettiin v. 1927 maaliskuun markkinat uudelleen almanakkaan ja v. 1933 sai Tornio toiset markkinat loka-kuuksi eli **nykykäytännön voidaan katsoa alkaneen v. 1933.**

Vuonna 1891 todetaan, että katua oli käytettävänä markkinapaikkana, kun toria ei ollut.

1893 markkinoilla oli torniolaisilla käytössä uusi kauppatori. Lunta ei kauppatorilta ajettu pois ja niinpä sitä oli polviin asti. Torin kojuja pystytettäessä lumeen poljettiin syvät käytävät, joita pitkin pääsi kulkemaan. Seuraavina vuosina näyttää kaupustelijoita riittäneen Torikadun molemmille puolille ja keskelle. Vuoden 1908 tienoolla huvilaitokset alettiin sijoittaa torin toiseen päähän yhteen ryhmään ja **vuonna 1913** saatiin tori vihdoinkin lumentasoittajalla tasaiseksi sekä **torista tehtiin samalla kartta, jonka avulla paikat vuokrattiin.** Kuvaavaa näille markkinoille oli, että kamreeri oli v. 1908 määrätty kantamaan torirahoja kilpa-ajopäivänä ja v. 1913 kojut asetettiin yhteen suorakaiteen muotoiseen riviin, jonka saattoi kiertää ympäri.

1830-luvulla oli markkinoilla säännöllisesti 30-35 vierasta kauppapuotia, joissa myytiin venäjän ja saksan rihkamaa Suomeen ja Ruotsiin. 1800-luvun lopulla markkinaväkeä oli yleensä runsaasti, pääasiassa tyhjäntoimittajia ja sano-tankin joutilaita olleen kaikki liikepaikat täynnä ja heidän ostavan vain makeisia ja nisuja sekä ajelehtivan katua edestakaisin.

V. 1864 kahvia keitettiin 40 paikassa ja v. 1867 yli 20:ssä ja oululaiset muorit tarjosivat päälle velliä ja puuroa. Nisuleivoksia oli v. 1870 42 eri paikassa,

muutama vuosi myöhemmin nisun ja kahvin kauppiaita oli 50. Vuonna 1878 myytiin nisuja yksistään Keskikadulla 60 paikasta, muualla niitä oli lisäksi lukematon määrä.

Lisäksi 1880-1890-luvuilla noteerattiin voi, villalangat, soan- ja raavaanliha, poronpaistit ja -taljat, luuliha, siika, silakka, turska, silli sekä riekko, metso, pyy, koppelo ja teeri. Harvemmin mainittiin hinnat vaate-, metsänriista-, vedenriista-, maataloustuote-, ym. tavaroista. Hintojen muuttumattomuus kuvanee hyvin sitä käsitystä mikä markkinaselostusten laatijoilla oli tärkeästä markkinatavarasta. Vaikka noteeratussa tavarassa ei tapahtunut 1890-luvulla isoja muutoksia, oli muutos torilla sitä selvempi. Voi vietiin jo suoraan meijeriin. Linnut, kala, liha ja nahat etsivät uusia markkinoita. Markkinoiden muutos oli selvä, nyt ne olivat vaate-, makeis-, puu- ja ruokatavaramarkkinat.

Kuten edellä selviää Tornion markkinat on pidetty ns. **Torikentällä vuodesta 1893 lähtien** ja syysmarkkinat, silloin kun niitä on pidetty, ovat olleet syyskuussa, kunnes ne **v. 1933 lähtien** ovat jälleen vakiintuneet ja jolloin niiden pitoaika on ollut **lokakuun ensimmäisen kokonaisen viikon** torstai, perjantai ja lauantai sekä vastaavasti kevätmarkkinoiden pitoaika **maaliskuun ensimmäisen kokonaisen viikon** torstai, perjantai ja lauantai.